

گزارش تفسیری مدیریت؛ بدون کیفیت

گفتگو با: دکتر حمید اسدزاده

مدیر حسابرسی داخلی شرکت ملی صنایع مس ایران

صنایع

با تجربه‌ای که شما به عنوان یکی از مدیران یکی از واحدهای بزرگ و بااهمیت صنعتی کشور دارید، ابتدا به این پرسش بپردازیم که آیا آن طور که انتظار می‌رفت گزارش تفسیری مدیریت بر تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان از صورتهای مالی تاثیرگذار بوده است؟

اسدزاده

اول از همه، در رابطه با مفید بودن و مربوط بودن گزارش تفسیری مدیریت و اثرگذاری بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران و استفاده‌کنندگان باید چهار موضوع را در نظر بگیریم: ۱- روح گزارش تفسیری مدیریت، ۲- شرایط و پیامدهای اقتصادی دوسال گذشته در کشور، ۳- کیفیت گزارشهای تهیه‌شده توسط شرکتها، و ۴- نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار.

در این گزارش، مدیریت بایستی اطلاعات بااهمیت در رابطه با صورتهای مالی، سیستمها و کنترلها، رعایت قوانین و مقررات، اقدامی که تاکنون انجام‌شده و اقدامی که قرار است در آینده انجام شود و چالشها و

بنابراین پس از گذشت دو سال هنوز ناشران (شرکتها) توجه چندانی به گزارش تفسیری مدیریت ندارند و اغلب گزارشها از کیفیت لازم برخوردار نیست. سیاست‌گذاران نیز نتوانستند به‌خوبی اهمیت گزارش تفسیری مدیریت را نشان دهند و هیچ‌گونه نظارتی بر انتشار گزارشهای تفسیری مدیریت توسط نهاد مقررات‌گذار صورت نگرفته است. به‌همین دلیل نیز سرمایه‌گذاران علاقه‌ای به استفاده از گزارشهای تفسیری مدیریت جهت تصمیم‌گیری ندارند.

سازمان

تهیه گزارش تفسیری مدیریت در ایران تا چه اندازه امکان‌پذیر است؟ تجربه دو سال گذشته چه بازخوردی داشته است؟

اسدزاده

بازار سرمایه ایران نیز مشابه سایر بازارهای جهان، بر اساس اصل تقابل ریسک و بازده به‌عنوان محور اصلی عمل می‌کند و شواهد نیز نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاران در هر جای دنیا به دنبال حداکثرسازی ثروت و کسب منفعت و بازده از سرمایه‌گذاری خود می‌باشند. بنابراین تهیه چنین گزارشهایی نه تنها جهت تصمیم‌گیری مفید، بلکه لازمه و اساس تصمیم‌گیری برای استفاده‌کنندگان است.

مشکلات پیش‌روی شرکت را ارائه کند. همچنین مدیریت باید اهداف و رویکردهای خود را در سال آینده در رابطه با عملکرد خود و پروژه‌های شرکت مشخص کند.

تاکنون یکسری مطالعات در رابطه با بررسی و اثربخشی گزارشهای تفسیری مدیریت در ایران صورت گرفته است. هرکدام از مطالعات در رابطه با بخشی از گزارش تفسیری بوده و با توجه به جدیدبودن موضوع هنوز یک مطالعه جامع که تمام جوانب را بررسی کند، در ایران انجام نگردیده است.

با توجه به شرایط بازار در دو سال گذشته و ورود سرمایه‌گذاران جدید به بورس اوراق بهادار ایران، نباید انتظار داشت تا گزارش تفسیری مدیریت کارکرد خود را نشان دهد؛ زیرا کسانی که باید از این اطلاعات استفاده کنند به‌طور عمده فاقد دانش و سواد مالی کافی می‌باشند و بیشتر آنها نوسانات بازار را دنبال و به‌صورت هیجانی سرمایه‌گذاری می‌کنند.

همچنین رشد ارزش سهام شرکت‌های ایرانی در چند سال گذشته ناشی از **متغیرهای اسمی** (Nominal Variables) نظیر نرخ تورم، نرخ ارز، قیمت طلا، قیمت نفت و قیمت‌های جهانی بوده است، در حالی که در بازار توسعه‌یافته، ارزش سهام به‌طور عمده متأثر از **متغیرهای واقعی** (Real Variables) یعنی افزایش مقداری فروش و البته افزایش قیمت ناشی از مزیت رقابتی شرکتها است.

رشد متأثر از متغیرهای اسمی اغلب متلاطم و بی‌کیفیت است که شواهد آن در بازار سرمایه ایران بسیار مشاهده می‌شود. در بازار توسعه‌یافته، هنگامی که انتظار شکوفایی اقتصادی می‌رود، ارزش بازار سهام نیز رشد می‌کند اما در بازار سهام ایران دست‌کم در یک دهه اخیر نرخ تورم و تضعیف پول ملی جریان غالب بر رشد ارزش سهام شرکتها بوده و به‌نظر می‌رسد در آینده هم این وضعیت ادامه یابد.

به‌بیان دیگر، رشد یا افول ارزش بازار سهام در بازار توسعه‌یافته، ناشی از افزایش یا کاهش قدرت خرید عموم و افزایش رفاه در جامعه است. در حالی که رشد ارزش بازار سهام در ایران به‌طور عمده همزمان با کاهش قدرت خرید مردم بوده است.

سرمایه‌گذاران

علاقه‌ای به استفاده از

گزارشهای تفسیری مدیریت

جهت تصمیم‌گیری

ندارند

استانداردهای بین‌المللی حسابداری است. در رابطه با این بیانیه و انطباق آن با نیازها و شرایط ایران چه نظری دارید؟

اسدزاده

بیانیه حرفه‌ای ۱ در رابطه با اطلاعات تطبیقی از منابع مختلف می‌باشد که منجر به توسعه بلندمدت اطلاعات مالی می‌شود. تجدیدنظر در بیانیه مزبور در سال ۲۰۱۷ در دستور کار هیئت قرار گرفت و شامل موارد زیر می‌باشد:

- ۱- اهمیت رشد روابط و منابع تجاری نامشهود؛
- ۲- اطلاعات تفسیری برای حمایت از تصمیم‌سازی بلندمدت؛
- ۳- حمایت بهتر برای تفسیر صورتهای مالی؛
- ۴- جلوگیری از شکافها در رویه موجود؛
- ۵- هماهنگی با سایر چارچوبهای گزارشگری؛ و
- ۶- افزایش الزامات با اهداف مختلف.

همچنین طبق بیانیه مزبور بایستی موضوعات محیط عملیاتی، استراتژی، ریسک و مدل تجاری جهت تهیه گزارشهای تفسیری مدیریت در نظر گرفته شود که اطلاعات کاربردی بیشتری در اختیار استفاده‌کنندگان و سرمایه‌گذاران قرار می‌دهد و به فهم و درک بیشتر سهامداران از وضعیت مالی فعلی و آینده، تغییرات در وضعیت مالی و نتایج عملیات شرکت کمک خواهد کرد.

به نظر من، بیانیه مزبور به همه نیازها و شرایط ناشران و استفاده‌کنندگان ایرانی پاسخ می‌دهد.

سازش

در بیانیه حرفه‌ای ۱ بر مسایل محیطی، اجتماعی و راهبری و طرح آنها در گزارش تفسیری مدیریت تاکید شده است. گزارشگری مسایل محیطی، اجتماعی و راهبری تا چه اندازه در تصمیمگیری سرمایه‌گذاران

سودمند است؟

اسدزاده

توجه به مسائل محیطی، اجتماعی و راهبری در دنیای امروز بسیار با اهمیت می‌باشد زیرا این مسائل تاثیر مهمی بر وضعیت و عملکرد مالی شرکتها دارند و ذینفعان از این نوع اطلاعات و گزارشهای شرکت در تصمیمگیری استفاده می‌کنند.

امروزه تعداد روبه‌رشدی از شرکتها و سازمانها هستند که

گرچه مدیران شرکتها در تهیه و انتشار گزارش تفسیری مدیریت از اقدام رافع مسئولیت (safe harbor) بهره‌مند هستند، ولی بیشتر اصرار بر انتشار گزارش به صورت شفاهی، مصاحبه، کلی‌گویی و غیرکارشناسی دارند و به‌طور عمده از بیان جملات مبهم نظیر این که «سهامداران به ما اعتماد کنند» و یا این که «مطمئن باشید ضرر نمی‌کنید»، استفاده می‌کنند. به همین دلیل و موارد اشاره‌شده و شرایط اقتصادی کشور، گزارشهای تفسیری تهیه‌شده ظرف دو سال گذشته فاصله زیادی با وضعیت مطلوب دارند و تاکنون شاهد گزارشهای باکیفیت و استفاده مناسب از این گزارشها نبوده‌ایم.

با توجه به شرایط بازار

در دو سال گذشته و

ورود سرمایه‌گذاران جدید به

بورس اوراق بهادار ایران

نباید انتظار داشت تا

گزارش تفسیری مدیریت

کارکرد خود را نشان دهد

سازش

مبنای تهیه ضوابط ارائه گزارش تفسیری مدیریت، بیانیه حرفه‌ای ۱ (PS 1) منتشرشده به‌وسیله هیئت

حاصل کند.

اطلاعات مندرج در گزارش تفسیری مدیریت شامل اطلاعات آینده‌نگر از جمله اهداف، عملیات و ارزیابی عملکرد مدیریت می‌باشد و در چارچوب حسابرسی صورتهای مالی قرار نمی‌گیرد. از این‌رو حساب‌رسان بایستی با انجام خدمات اضافی به کنترل و بررسی گزارش مزبور بپردازند و از نبود هماهنگی اطمینان حاصل کنند. بنابراین چک‌لیست افشای لازم در گزارش تفسیری مدیریت و رهنمودهای رسیدگی به گزارش مزبور باید توسط جامعه حسابداران رسمی تهیه و ابلاغ گردد.

سپار

اطلاعات گزارش تفسیری مدیریت چه تفاوتی با اطلاعات صورتهای مالی یا گزارش هیئت‌مدیره دارد؟

اسدزاده

صورتهای مالی و گزارش فعالیت هیئت‌مدیره شامل اطلاعات گذشته‌نگر و رویدادهای مالی گذشته می‌باشد و اطلاعاتی راجع به فعالیت، عملکرد، برنامه‌ها و چشم‌انداز آتی شرکت در اختیار سهامداران نمی‌گذارد. گزارش تفسیری مدیریت یک ابزار قدرتمند برای شرکتها می‌باشد تا بتوانند نشان دهند که شرکت چگونه خلق ارزش می‌کند و آن را ادامه می‌دهد. گزارش باید به‌گونه‌ای تهیه شود که به خوانندگان امکان دهد تا از چشمان مدیریت به آن نگاه کنند.

از جمله، گزارش تفسیری مدیریت، باید دربرگیرنده عوامل ذیل باشد:

۱- ماهیت کسب‌وکار؛

۲- اهداف مدیریت و راهبردهای مدیریت برای دستیابی به آن اهداف؛

۳- مهمترین منابع، ریسکها و روابط؛

۴- نتایج عملیات و چشم‌اندازها؛ و

۵- ارزیابی عملکرد مدیریت بر مبنای شاخصهای اصلی عملکرد (KPI).

سپار

چه ریسکهایی در گزارش تفسیری مدیریت باید افشا شوند و نمونه این ریسکها در شرایط کنونی ایران کدام است؟

می‌خواهند عملیات خود را پایدار سازند و در فرایند توسعه پایدار جهانی مشارکت داشته باشند. گزارشگری پایداری به شرکتها کمک می‌کند تا عملکرد خود را در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، محیط‌زیستی و حاکمیتی اندازه بگیرند.

در ایران به‌طور عمده هزینه‌های محیطی، اجتماعی، و راهبری نسبت به هزینه‌های کل شرکت رقم بااهمیتی نمی‌باشد و شرکتها اهمیت چندانی برای هزینه مزبور قایل نیستند. به‌هرحال، در پاسخ به نیازهای یک طبقه از ذینفعان و استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی می‌تواند در تصمیم‌گیریهایی زیر مفید واقع شود:

۱- افزایش درک ریسکها و فرصتها؛

۲- تاکید بر ارتباط بین عملکرد مالی و غیرمالی؛

۳- اعمال مدیریت بلندمدت استراتژی و سیاست و طرح‌های کسب‌وکار؛

۴- تسهیل فرایندها، کاهش هزینه‌ها و بهبود کارایی؛

۵- بهینه‌کاو و ارزیابی عملکرد پایداری با توجه به قوانین؛

۶- مقایسه عملکرد به‌طور داخلی، بین‌سازمانی و بین بخشهای مختلف صنعت؛

۷- بهبود شهرت و وفاداری نام تجاری (Brand)؛

۸- توانایی استفاده‌کنندگان برای درک ارزش حقیقی سازمان و داراییهای مشهود و نامشهود آن؛

۹- نشان دادن چگونگی تاثیرگذاری سازمان و تاثیرپذیری آن براساس انتظارات در مورد توسعه پایدار.

سپار

حساب‌رسان در اجرای ضوابط سازمان بورس و در رسیدگی به گزارش تفسیری مدیریت با چه چالشهایی روبه‌رو بوده‌اند؟

اسدزاده

طبق بند ۱۴ استاندارد بین‌المللی ۷۲۰ مسئولیت حساب‌رس در رابطه با اطلاعات همراه صورتهای مالی محدود به مطالعه اطلاعات گزارش تفسیری مدیریت می‌شود و حساب‌رس باید از هماهنگی بین اطلاعات صورتهای مالی با اطلاعات همراه صورتهای مالی و اطلاعاتی که در حین حسابرسی صورتهای مالی به‌دست می‌آورد، اطمینان

ریسک‌هایی که باید توسط شرکتها افشا شوند، با توجه به ظرفیت و عملکرد شرکتها متفاوت می‌باشند ولی به‌طور کلی شرکتها باید ریسک‌های اساسی و ابهام‌هایی که شرکت با آنها روبه‌رو است را افشا کنند. به‌طور خلاصه، ریسک‌ها باید آنهایی باشند که به‌طور معناداری بر مسائل استراتژیک و ارزش شرکت تاثیرگذار هستند.

سازش

ارائه دیدگاه مدیریت در باره چشم‌انداز آینده واحد تجاری نیز از اطلاعاتی است که باید در گزارش تفسیری مدیریت آورده شود. آیا این اطلاعات سودمند است؟

اسدزاده

برای تصمیم‌گیری نیاز به اطلاعات می‌باشد و اطلاعات باید به‌موقع و مربوط باشد. با در نظر گرفتن موضوع اقتصاد اطلاعات، مدیران شرکتها باید نقطه نظرات و دیدگاه خود را در رابطه با چشم‌انداز شرکت جهت تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان ارائه کنند.

گزارش تفسیری مدیریت باید حاوی جملات آینده‌نگر (Forward Looking Statement) باشد و مدیران باید باورها و انتظارات خود را از عوامل اثرگذار بر عملکرد شرکت، همراه با مفروضات و پیش‌فرضهای مبنا، به سهامداران و سرمایه‌گذاران ارائه کنند. مدیریت قطعا در جایگاه مناسب‌تری از اشخاص بیرونی می‌باشد تا اطلاعات مهم و قابل اتکا برای سهامداران فراهم کند.

سازش

از این گفتگو بسیار سپاسگزاریم.

گزارشهای تفسیری تهیه شده

ظرف دو سال گذشته

فاصله زیادی با وضعیت مطلوب دارند و

تاکنون شاهد گزارشهای باکیفیت و

استفاده مناسب از این گزارشها

نبوده‌ایم

اسدزاده

حوزه ریسک بسیار پیچیده و پیچیدگی آن ناشی از رشد سریع بازارهای مالی و تکنولوژی است.

در حال حاضر به دلیل وضعیت روابط اقتصادی و سیاسی ایران با دیگر کشورها، شرکت‌های ایرانی با ریسک‌های متفاوتی روبه‌رو هستند که بایستی به‌نحو مناسب در گزارش تفسیری افشا شود. عمده ریسک‌هایی که شرکتها با آنها روبه‌رو هستند شامل موارد زیر می‌باشد:

- ۱- ریسک‌های سیاسی و اجتماعی،
- ۲- ریسک‌های اقتصادی شامل تحریمها و تنگ‌تر شدن حلقه مشتریها و کاهش میزان صادرات،
- ۳- ریسک‌های مالی و کانالهای بانکی بسیار محدود،
- ۴- ریسک‌های تولید و افزایش موجودی در انبارها،
- ۵- محدود شدن منابع ارزی جدید خارجی و ریسک‌های سرمایه‌گذاری در صنعت،
- ۶- ریسک‌های سیستماتیک در مدیریت پروژه‌ها،
- ۷- ریسک‌های دعاوی حقوقی،
- ۸- ریسک‌های مدیریتی و مدیریت سنتی، و
- ۹- ریسک منابع انسانی و نظامهای جبران خدمات غیرانگیزشی.

